

SECTION 2.

ENTREPRENEURSHIP, TRADE AND SERVICE SECTOR

Кривов'язюк Ігор Володимирович

канд. екон. наук, професор,
професор кафедри підприємництва, торгівлі та логістики
Луцький національний технічний університет, Україна

ІНВЕСТИВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ КРИЗИ

Інвестування інноваційної діяльності є важливим і безумовним процесом, що забезпечує привабливість продукції промислових підприємств на зовнішніх ринках. В той же час, для промислових підприємств України, фінансування інноваційної діяльності яких відбувається переважно за рахунок власних коштів (частка яких в структурі фінансування складає понад 85%), частка зовнішніх інвестицій в інновації становить лише 0,87%. В умовах кризи, коли інвестиційні процеси призупиняються, важливо використовувати всі можливі засоби підтримки інноваційної діяльності промислових підприємств, щоб забезпечити економічне зростання економіки в майбутньому.

В роботах сучасних учених розкрито питання сутності та особливостей аналізу інвестиційної діяльності підприємства [5], пріоритетності інноваційної діяльності, особливості управління інвестиційною діяльністю інноваційних підприємств, механізм інвестування інновацій [1], визначено важливість врахування інвестиційного ризику при обґрунтуванні напрямів інвестиційної діяльності [2], уточнено інвестиційно-інноваційний механізм забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств [3], особливості здійснення інноваційної діяльності та її фінансового забезпечення в умовах кризи [4; 6: 11], визначення альтернативних джерел інвестування інновацій [8], сучасний стан інвестиційно-інноваційної діяльності промислових підприємств України [7; 10]. Проте, сучасні виклики вимагають більш глибокої уваги до вивчення питань інвестування інноваційної діяльності промислових підприємств.

Численні міжнародні дослідження свідчать про сильну проциклічність інвестицій у дослідження й розробки та інновації в компаніях: інвестиції різко падають під час кризи та зростають під час відновлення. Цю проциклічність обумовлюють як внутрішні фінансові ресурси, так і слабкі та різноманітні ринкові стимули для інновацій. Обмеження грошових коштів, зокрема, можуть найбільш сильно вплинути на інвестиції в дослідження й розробки та інновації менших компаній [14].

Водночас, кризи досить часто можуть виступати своєрідним каталізатором змін. За наявних кризових обставин підприємства можуть отримати довгострокові переваги, розуміючи зрушення та можливості, які вони представляють. Так, в минулому, компанії, які інвестували в інновації в умовах кризи, забезпечили чудове зростання та продуктивність посткризового періоду. Наприклад, підприємства, які підтримували свою інноваційну спрямованість через фінансову кризу 2009 року, виявилися сильнішими, перевершуючи ринок в середньому більш ніж на 30%, забезпечуючи прискорене зростання протягом наступних 3-5 років. В період поширення пандемії Covid-19 також спостерігається зниження фокусування уваги на інноваціях в багатьох галузях, за виключенням

фармацевтичної та медичної. Тоді як для промислових підприємств, за результатами опитування керівників промислового бізнесу, пріоритетність фокусування уваги на інноваціях знизилась з 50% до 7-8% [12]. Потреба збереження обсягів інвестування в інноваційну діяльність викликала необхідність створення стратегічних альянсів, які завдяки інноваційній силі більш потужно сприяли швидкому здійсненню технологічних змін, досягненню конкурентних переваг, покращенню задоволення потреби в інноваціях, створенню можливостей щодо виходу на нові ринки, зростанню масштабів діяльності [13].

Для подальшого стимулювання розвитку інноваційної діяльності важливим також є визначення прийнятної для України моделі державної політики, яка суттєво впливатиме й на можливості залучення та розподілу інвестицій в інновації – моделі «Запозичення» (рис. 1).

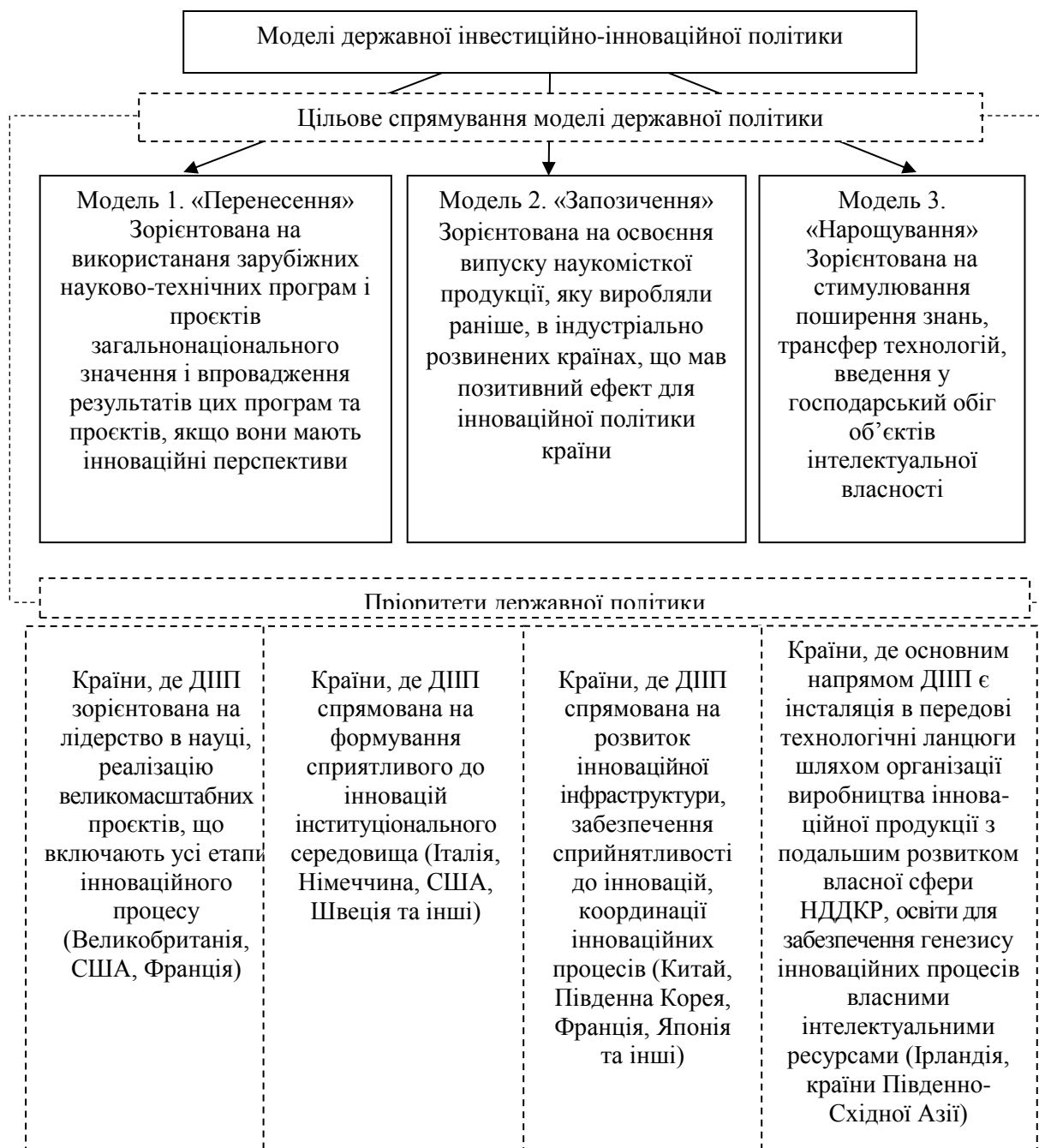

Рис. 1. Розподіл моделей державної інвестиційно-інноваційної політики відповідно до обраних пріоритетів розвитку

Серед шляхів покращення інвестиційного клімату в Україні нині слід виділити такі як стабілізація обсягів фінансових ресурсів держави і регіонів, формулювання правового середовища інвесторів, диференційовані ставки податку на доходи фізичних осіб залежно від величини отриманого доходу, відновлення інфраструктури регіонів, які зазнали шкоди внаслідок війни, покращення регулювання цін, тарифів і валютного курсу, забезпечення надходжень належного обсягу інвестицій, дотримання принципу єдиного вікна на митниці [9].

Таким чином, виникнення кризи в розвитку економіки країни є своєрідним каталізатором змін в інноваційній діяльності промислових підприємств, що лишає пріоритетність вибору за їх менеджерами. За умов наявності відповідних ресурсів та своєчасного реагування на кризу, для промислового бізнесу виникає можливість збільшити обсяги інвестування завдяки реалізації організаційних і технологічних змін, забезпечити зростання показників результативності інноваційної діяльності. Щоправда, досягти цього практично неможливо поза відповідної державної підтримки.

Список використаних джерел:

1. Гук, О.В., Шендерівська, Л.П., & Мохонько, Г.А. (2022). *Інвестування інноваційної діяльності*. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Видавництво «Політехніка».
2. Дашко, І.М., Ємельянов, О.Ю. & Крет, І.З. (2011). Сутність інвестиційного ризику та його врахування при обґрунтуванні напрямів інвестиційної діяльності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління*, 698, 28-34.
3. Козик, В.В., Ємельянов, О.Ю. & Петрушка, Т.О. (2014). Інвестиційно-інноваційний механізм забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств. *Проблеми економіки*, (1), 52-58.
4. Кривов'язюк, І.В. (2014). Криза та інноваційна діяльність промислових підприємств України. *Актуальні проблеми економіки*, 9, 218-223.
5. Кривов'язюк, І.В. (2018). Інвестиційна діяльність підприємства: сутність, методика аналізу та шляхи підвищення її ефективності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*, 31, 83-90.
6. Крупка, М.І., & Руцишин, М.О. (2023). Фінансування інноваційної діяльності як чинник розвитку сучасного підприємництва. *Фінансові інструменти сталого розвитку економіки: матер. 5-ої міжнар. наук.-практ. конференції (Чернівці, 27 квітня 2023 р.)*. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича.
7. Левицька, І.В. (2020). Інноваційна діяльність промислових підприємств: сучасний стан та напрями підвищення. *Bioeconomics & Agrarian Business*, 11(2), 1-12.
8. Павлов, В.І., & Кривов'язюк, І.В. (1998). *Приватизація державних підприємств*. Луцьк: Надстир'я.
9. Пуліна, Т., Шитікова, Л., & Змикало, О. (2022). Шляхи активізації процесів інвестування інноваційної діяльності України в умовах російсько-української кризи. *Управління змінами та інновації*, (4), 14-19.
10. Федішин, І.Б., & Гарматій, Н.М. (2020). Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств промисловості України. *Галицький економічний вісник*, 2(63), 26-34.
11. Черноіванова, Г.С., & Василик, С.К. (2021). Фінансове забезпечення інноваційної діяльності в кризових умовах. *Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика: матер. міжн. наук.-практ. конф. (м. Харків – м. Торунь, 16 квітня 2021 року)*. Дніпр: Середняк Т.К.
12. Am, J.B., Furstenthal, L., Jorge, F. & Roth, E. (2020). Innovation in a crisis: Why it is more critical than ever. New York: McKinsey & Company.
13. Kryvovyazyuk, I., Britchenko, I., Smerichevskiy, S., Kovalska, L., Dorosh, V., Kravchuk, P. (2023). Digital Transformation and Innovation in Business: the Impact of Strategic Alliances and Their Success Factors. *Economic Studies (Ikonomicheski Izsledvania)*, 32 (1), pp. 3-17.
14. Roper, S., & Turner, J. (2020). R&D and innovation after COVID-19: What can we expect? A review of prior research and data trends after the great financial crisis. *International Small Business Journal*, 38(6), 504-514.